

МУХАМЕТКАЗИНА Гульмира Советхановна,
Қалалық көпбейінді қазақ мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі.
Абай облысы, Аягөз қаласы

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДА PIRLS ЖӘНЕ КІРІКТІРІЛГЕН СТРАТЕГИЯЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Қазіргі білім беру жүйесінде оқу сауаттылығы – оқушының мәтінді түсіну, оны талдау және күнделікті өмірде қолдану қабілеті ретінде қарастырылады. Осы тұрғыда, оқу сауаттылығы халықаралық деңгейде түрлі зерттеулермен бағаланады, оның ішінде PISA мен PIRLS зерттеулері маңызды орын алады. Қазақстанның PIRLS нәтижелері көрсеткендей, бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығы әлі де төмен деңгейде қалып отыр. Осыған байланысты кіріктірілген оқыту стратегияларының тиімділігін қарастыру қазіргі кезеңде аса өзекті. PIRLS зерттеуі бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын бағалайтын халықаралық бағдарлама болып табылады. Бұл зерттеу оқушылардың мәтінді түсіну, оқу барысында ақпаратты талдау және оны қолдану дағдыларын бағалайды. PIRLS нәтижелері оқушының тек білім деңгейін ғана емес, оның оқуға деген ынтасы мен білімді өмірде қолдану қабілетін де көрсетеді. Қазақстанның PIRLS нәтижелеріне негізделген талдаулар оқу сауаттылығын арттыру үшін білім беру әдістемелерін жаңарту қажеттігін айқындайды.

Кіріктірілген стратегиялар – бұл әртүрлі пәндер мен дағдыларды біріктіре отырып, оқушының жан-жақты білім алуына мүмкіндік беретін әдістер. Бұл стратегиялар пәндер арасындағы байланысты нығайтып, оқу сауаттылығын дамытуға ықпал етеді. Кіріктірілген оқыту барысында оқушылар тек бір пәнмен шектелмей, бірнеше пәнді біріктіре отырып білім алады. Осы әдіс арқылы оқу процесіне шығармашылық тұрғыда көзқарас қалыптасады, өйткені оқушылар тек теориялық білімді ғана емес, оны практикада қолдануды да үйренеді.

Кіріктірілген стратегиялардың тиімділігінің негізгі аспектілері:

1. Оқушылардың сыни ойлауын дамыту: Кіріктірілген оқыту стратегиялары оқушыларды ақпаратты сараптап, оны талдау қабілетін дамытады. Мәтінмен жұмыс істеу арқылы оқушылар өз ойларын тұжырымдап, логикалық қорытындылар жасауға үйренеді.

2. Пәнаралық байланысты нығайту: Оқу сауаттылығы тек әдебиет немесе тіл пәндерінде ғана емес, математика, жаратылыстану және қоғамтану пәндерінде де дамиды. Кіріктірілген стратегиялар осы пәндер арасындағы шекараны жойып, оқушыларға пәндер аралық байланысты түсінуге мүмкіндік береді.

3. Оқуға деген қызығушылықты арттыру: Интерактивті әдістер мен ойын элементтерін қолдану оқушылардың оқу процесіне қызығушылығын арттырады. Бұл тәсіл балалардың мәтінді түсіну қабілетін күшейтеді, өйткені олар білім алуға деген ынтасын жоғалтпай, үнемі жаңа әдістермен танысады.

4. Шынайы өмірмен байланысты тапсырмалар: Кіріктірілген стратегиялар оқушыларға өз бетінше өмірлік жағдаяттарды шешуге мүмкіндік береді. Мысалы, математиканы әдебиетпен немесе жаратылыстануды қоғамтанумен байланыстыру арқылы олар алынған білімді практикалық жағдайда қолданады.

PIRLS нәтижелері бойынша Қазақстанның оқушыларының оқу сауаттылығы басқа елдермен салыстырғанда әлі де төмен екендігі айтылуда. Бұл, негізінен, оқу процесінің бірізділігі мен пәндер арасындағы байланыстың әлсіздігінен туындайды. Кіріктірілген стратегиялар осы мәселелерді шешуге бағытталған тиімді құрал болып табылады. Кіріктірілген әдістерді енгізу арқылы оқу сауаттылығын арттыруға және PIRLS зерттеуінде жоғары нәтижелерге қол жеткізуге болады.

Кіріктірілген стратегияларды пайдалану арқылы PIRLS көрсеткіштерін жақсартудың жолдары:

- Әр түрлі оқыту әдістерін біріктіру: Оқушыларға мәтінді оқу, оны талдау, негізгі ойды шығару, сондай-ақ өз пікірін білдіру дағдыларын қалыптастыру үшін түрлі әдістерді (топтық жұмыс, пікірталас, жазбаша тапсырмалар) қолдану қажет.

- **Жобалық жұмыстар мен зерттеу тапсырмаларын енгізу:** Оқушыларға өз бетінше зерттеу жасауға мүмкіндік беру арқылы олардың оқу дағдыларын жетілдіруге болады. Бұл тәсіл әсіресе оқушылардың сыни ойлау қабілетін арттыруға көмектеседі.

- **Оқу барысында шынайы өмірлік тапсырмаларды қолдану:** Пәнаралық тапсырмалар арқылы оқушылардың алған білімдерін өмірде қолдану дағдыларын дамытуға болады. Мысалы, математика мен әдебиеттің біріккен тапсырмаларын қолдану оқушылардың оқу және өмірге деген қатынасын өзгерте алады.

Бүгінгі күнде білім беру жүйесінде оқу сауаттылығын арттыру мәселесі басты назарда болуы тиіс. PIRLS зерттеулерінің нәтижелері мен кіріктірілген стратегиялар оқу дағдыларын жетілдірудің тиімді құралдары болып табылады. Бұл тәсілдер арқылы бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын арттыруға және халықаралық зерттеулерде жоғары нәтижелерге қол жеткізуге болады. Кіріктірілген оқыту стратегияларын мектептерде кеңінен енгізу оқушылардың сыни ойлау қабілетін дамытып, олардың білім алуға деген қызығушылығын арттырады, бұл өз кезегінде оқу сауаттылығының деңгейін көтереді.